

Dr. Metin SARIASLAN

SİGORTA MUHASEBESİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX

1. BÖLÜM: GENEL BAKIŞ

1.1. Sigorta Muhasebesi Kuralları	4
1.2. Sigorta Muhasebesi İlkeleri	9
1.3. Sigortacılık Hesap Planı	19
1.4. Finansal Tablolar	28
1.4.1. Yönetim Kurulunun ve Yetkililerin Sorumluluğu.....	37
1.4.2. Aktüerya Biriminin Sorumluluğu	38
1.4.3. İç Denetimin Sorumluluğu.....	39
1.4.4. Bağımsız Dış Denetimin Sorumluluğu.....	40
1.5. Diğer Hususlar	41
1.5.1. Sigorta ve Reasürans Şirketi Dışında Kalan Şirket ve Kurumların Muhasebesi.....	42
1.5.2. Sigorta Aracılarının Muhasebesi.....	42

2. BÖLÜM: ÜRETİM MUHASEBESİ

2.1. Sigorta Şirketlerinin Sigortacılık Faaliyetleri	48
--	----

2.1.1. Sigorta Aracısı Kullanılmadan Yapılan Üretim.....	48
2.1.2. Doğrudan Satış Elemanları Vasıtasıyla Yapılan Üretim	54
2.1.3. Sigorta Aracıları Vasıtasıyla Üretim	56
2.1.3.1. Prim Tahsilat Yetkisi Olmayan Aracılar Vasıtasıyla Üretim.....	56
2.1.3.2. Prim Tahsil Yetkili Aracılar Vasıtasıyla Üretim.....	61
2.1.3.3. Aracılardan Alınan Teminatlar.....	65
2.1.4. Koasürans.....	68
2.1.5. Paket Poliçeler ve Ek Teminatlı Poliçeler	72
2.1.6. Çek, Senet ve Kredi Kartlarla Prim Tahsilatı.....	76
2.1.7. Kooperatif Sigortacılığında Üretim Muhasebesi	83
2.1.8. Sigorta Sözleşmelerinin Yürürlük Kazanması ve Feshedilmesi	84
2.1.9. Hak Sahiplerince Aranmayan Paralar	92
2.2. Sigorta Şirketlerinin Aracılık Faaliyetleri	94
2.2.1. Tarım Sigortaları Havuzu	95
2.2.2. Türkiye Yeşil Kart Reasürans Poolü	104
2.2.3. Zorunlu Deprem Sigortası	107
2.2.4. SGK'ya Aktarılacak Primler	113
2.2.5. Sigorta Aracılığı ve Reasürans Brokerliği	120
2.3. Sigorta Şirketlerinin Reasürans Faaliyetleri	121
2.3.1. Gizli Koasürans	122
2.3.2. Sigorta Havuzundan Pay Alma	125
2.3.3. Reasürans Anlaşması Kapsamındaki İşler.....	129
2.3.4. Sigorta İşlerinin Devri	130

3. BÖLÜM: YEDEK VE KARŞILIK MUHASEBESİ

3.1. Kazanılmamış Primler Karşılığı.....	136
3.1.1. Oransal Yöntemler	137

3.1.1.1. Gün Esasına Göre Erteleme.....	137
3.1.1.2. Gün Esası Dışındaki Oransal Yöntemler	145
3.1.2. Sabit Oranlı Yöntemler	148
3.1.3. Risk Düzeyi Değişken Olan Sigortalarda Erteleme	150
3.1.4. KPK ve İlişkili Erteleme Hesaplarının Değişim Hesabı.....	151
3.1.5. Ertelemede Özel Durumlar	163
3.1.5.1. Destek Hizmetlerinde Erteleme.....	163
3.1.5.2. Dövizli Poliçelerde Erteleme	169
3.1.5.3. Uzun Süreli Poliçelerde Erteleme	174
3.1.5.4. Aracılık Faaliyetlerinde Erteleme.....	177
3.1.5.5. Koasürans İşlerinde Erteleme	178
3.1.5.6. Tam Zayi Poliçelerde Erteleme	179
3.1.5.7. Tanzim ve Yürürlük Tarihi Farklı Olan Poliçelerde Erteleme.....	179
3.1.5.8. Erteleme Hesabında Poliçe Süresi.....	185
3.1.6. KPK'nın Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu.....	185
3.2. Devam Eden Riskler Karşılığı.....	187
3.3. Muallak Tazminat Karşılığı.....	196
3.3.1. Dosya Tazminat Karşılığı.....	202
3.3.1.1. Tazminat Hesabı.....	203
3.3.1.1.1. Sigorta Teminatları ve Limitleri.....	203
3.3.1.1.2. Aşkın Sigorta, Eksik Sigorta, Muafiyet, Müşterek Sigorta ve İndirimler.....	204
3.3.1.1.3. İhbar Yükümlülüğü	212
3.3.1.1.4. Eskime Payı ve Kıymet Kazandırma Tenzilatı.....	213
3.3.1.1.5. Mutabakatlı Değer	214
3.3.1.1.6. Dövizle Endeksli Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Tazminatlar	215
3.3.1.1.7. Tazminat Tutarlarına İlişkin KDV Tutarı....	215

3.3.1.1.8. Dava Yoluyla Gelen Tazminat ve Masraf Talepleri	216
3.3.1.1.9. Kredi Sigortaları	233
3.3.1.1.10. Fronting İşleri.....	235
3.3.1.1.11. Rücu Yoluyla Gelen Tazminat Talepleri.....	235
3.3.1.1.12. Koasürans İşlerinden Gelen Muallak Hasarlar	235
3.3.1.1.13. Hasar Tazminatlarının Çekle Ödenmesi ..	236
3.3.1.1.14. Anlaşmalı Servis ve Sağlık Kuruluşları.....	236
3.3.1.1.15. Zamanaşımı ve Feragatname.....	238
3.3.1.1.16. Hasar Avansı	240
3.3.1.1.17. Sebepleri Ortaya Çıkmış, Ancak Gerçekleşmemiş Hasarlar	242
3.3.1.2. Hasar Tasfiye Masrafları	243
3.3.1.3. Geri Kazanılabılır Tutarlar	244
3.3.1.4. Ortalama Tazminat ve Masraf Karşılığı	246
3.3.2. Dosya Tazminat Karşılığı Reasürör Payı.....	260
3.3.3. Ödenen Tazminatlara İlişkin Geri Kazanılabılır Tutarlar	260
3.3.4. Dönem Sonu İşlemler Aralığı.....	290
3.3.4.1. Sigorta Havuzu İşlerinden Gelen Tazminat Talepleri	291
3.3.4.2. İhbar Edilmemiş Hasarlar	291
3.3.4.2.1. Brüt IBNR Hesabı.....	297
3.3.4.2.1.1. IBNR Metotları	299
3.3.4.2.1.2. IBNR Metodunun Seçimi.....	301
3.3.4.2.1.3. Kullanılacak Veri.....	309
3.3.4.2.1.4. Ana Branş Bazında IBNR Hesaplama.....	312
3.3.4.2.1.5. Karşılaştırma	312
3.3.4.2.2. IBNR Reasürör Payı	316
3.3.4.3. Muallak Tazminat Karşılığı Yeterlilik Farkı Tablosu	318
3.3.5. Hayat Muallak Tazminat Karşılığı	329
3.3.5.1. Hayat Branşında DTK Ayrılması	330
3.3.5.2. Hayat Branşında IBNR Hesaplaması.....	335

3.3.6. Muallak Tazminat Karşılığı Değişim Hesabı.....	336
3.3.7. MTK'ya İlişkin Dünya Uygulamaları	353
3.3.8. MTK'nın Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu.....	363
3.4. Dengeleme Karşılığı	365
3.5. Aktüeryal Matematik Karşılığı.....	376
3.6. İkramiye ve İndirimler Karşılığı.....	381
3.7. Mali Riskler Karşılığı.....	386
3.8. Teknik Karşılıkları Karşılamanın Varlıklar	387
3.9. Yatırım Gelirlerinin Ana Branşlar Arasında Dağıtımını	403
3.10. Faaliyet Giderlerinin Ana Branşlar Arasında Dağıtımını.....	410

4. BÖLÜM: HAYAT SİGORTA MUHASEBESİ

4.1. Yıllık Hayat Sigortaları	421
4.1.1. Üretim Muhasebesi	421
4.1.2. Erteleme Muhasebesi	423
4.1.3. Poliçenin Feshi.....	424
4.2. Uzun Süreli Hayat Sigortaları.....	424
4.2.1. Üretim Muhasebesi.....	424
4.2.2. Erteleme Muhasebesi.....	429
4.2.3. Sigortadan Erken Ayrılma	444
4.3. Birikimli Uzun Süreli Hayat Sigortaları	447
4.3.1. Üretim Muhasebesi.....	453
4.3.2. Erteleme Muhasebesi	456
4.3.3. Yatırım Muhasebesi.....	465
4.3.4. Çıkış Muhasebesi.....	488
4.3.4.1. İştira	489
4.3.4.2. Fesih	496
4.3.4.3. İkraz.....	499
4.3.4.4. Vade Gelimi	512

4.4. Gelir Sigortası.....	517
4.4.1. Giriş Muhasebesi	529
4.4.2. Yatırım ve Yedek Muhasebesi.....	534
4.4.3. Çıkış Muhasebesi.....	541
4.5. Hayat Sigortalarında Vergi Avantajları.....	543
4.5.1. Girişte Vergi Avantajları	543
4.5.1.1. BSMV Avantajı	543
4.5.1.2. Gelir Vergisi Avantajı.....	543
4.5.2. Yatırım Aşamasındaki Vergi Avantajları	547
4.5.3. Çıkışta Vergi Avantajı	548
4.6. Hayat Sigortacılığında Hak Sahiplerince Aranmayan Paralar	554
4.7. Hayat Sigorta Teknik Karşılıklarının Vergi Açısından Durumu.....	554

5. BÖLÜM: REASÜRANS VE MUHASEBESİ

5.1. Reasürans Muhasebe Metodları	559
5.1.1. Takvim Yılı Metodu (Calender Year Metod)	560
5.1.2. Yazım Yılı Metodu (Underwriting Year Metod).....	564
5.1.3. Kaza Yılı Metodu (Accident Year Metod)	567
5.1.4. Muhasebe Metotları Arasındaki Farklılıklar.....	568
5.1.5. Diğer Yöntemler	575
5.2. Orantılı Reasürans Anlaşmaları	576
5.2.1. Belirli Paylı (Kotpar) Reasürans Anlaşmaları	593
5.2.2. Aşkın Bedelli (Ekседan - Surplus) Reasürans Anlaşmaları ..	603
5.2.3. Reasürans Komisyonları.....	610
5.2.3.1. Sabit Komisyon.....	611
5.2.3.2. Kâr Komisyonu	612
5.2.3.3. Eşel Komisyonu	634
5.3. Orantısız Reasürans Anlaşmaları.....	662
5.3.1. Hasar Fazlası Anlaşmaları.....	664
5.3.1.1. Kapsama Alınacak Hasarların Belirlenme Sistemleri	671

5.3.1.2. Reasürans Primi	672
5.3.1.3. Yenileme Primi	678
5.3.1.4. Komisyon ve Kar Komisyonu	681
5.3.1.5. Hasarlar	682
5.3.2. Toplam Hasar Fazlası Anlaşmaları.....	682
5.4. İhtiyari-Zorunlu Reasürans Anlaşmaları	685
5.5. Finansal Reasürans Anlaşmaları	686
5.6. Fronting İşleri.....	689
5.7. Reasürans Anlaşmalarının Sonlandırma Yöntemleri	696
5.7.1. Doğal Sona Eriş Esası (Run-off Basis)	696
5.7.2. Prim ve Muallak Hasar Portföyleri	696
5.7.3. Kesin Hesaplaşma Esası (Clean-Cut Metodu)	706

6. BÖLÜM: REASÜRANS ŞİRKETLERİNDE MUHASEBE

6.1. Üretim Muhasebesi.....	730
6.2. Retrosesyon Muhasebesi.....	740
6.3. Erteleme Muhasebesi	742
6.3.1. Orantılı Reasürans Anlaşmaları.....	742
6.3.2. Orantısız Reasürans Anlaşmaları	746
6.4. Hasar Muhasebesi	747
6.5. Kesin Hesaplaşma (Clean-Cut) Muhasebesi	750

7. BÖLÜM: TFRS 4 SİGORTA SÖZLEŞMELERİ

7.1. Amaç	761
7.2. Kapsam (2-6'nci Paragraflar)	761
7.3. Melez Bir Üründe Saklı Türev Ürünler (7-9'uncu Paragraflar).....	762
7.4. Ayırıştırma (10-12'üncü Paragraflar)	762

7.5. Muhasebeleştirme ve Ölçme.....	766
7.5.1. Diğer bazı TFRS'lerden geçici muafiyet (13-14'üncü Paragraflar)	766
7.5.2. Katastrofik Riskler ve Dengeleme Karşılığı.....	767
7.5.3. Borç Yeterlilik Testi (15-19'uncu Paragraflar).....	768
7.5.4. Reasürans Varlıklarının Değer Düşüklüğü (20'nci Paragraf)	777
7.5.5. Netleştirme	777
7.5.6. Sigorta Karşılıkların Bilançodan Çıkartılması	779
7.6. Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler (22-30'uncu Paragraflar)	779
7.6.1. Cari piyasa faiz oranları (24'üncü Paragraf)	779
7.6.2. Mevcut uygulamaların devamı (25'inci Paragraf)	780
7.6.3. İhtiyatlılık (26'nci Paragraf)	783
7.6.4. Gelecekteki yatırım marjları (27-29'uncu Paragraflar)	783
7.6.5. Gölge Muhasebe (30'uncu Paragraf).....	787
7.7. Bir Ticari Birleşme veya Portföy Devri Dolayısıyla Edinilen Sigorta Sözleşmeleri (31-33'ncü Paragraflar).....	789
7.8. İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri	790
7.8.1. Sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özellikleri (34'üncü Paragraf)	790
7.8.2. Finansal araçlarda isteğe bağlı katılım özellikleri	792
7.9. Açıklama.....	793
7.9.1. Muhasebeleştirilmiş tutarların açıklanması	793
7.9.2. Nakit akışlarının tutarı, zamanlaması ve belirsizliği	794
7.10. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı (Ek B).....	800
8. BÖLÜM: SONUÇ	803
9. BÖLÜM: KAYNAKÇA	809
10. BÖLÜM: EKLER	821